

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 4 września 2020 roku Sąd Rejonowy w Łęczycy oddalił wniosek Skarbu Państwa – Prokuratora Okręgowego w Warszawie o wpis w księdze wieczystej nr (...) hipoteki przymusowej w kwocie 197.236,28 złotych. Ponadto Sąd ustalił, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swym udziałem w sprawie.

Apelację od całości wyżej wskazanego postanowienia wniósł Prokurator Okręgowy w Warszawie. Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucił niezasadne przyjęcie, że w stanowiącym podstawę wpisu postanowieniu o zabezpieczeniu majątkowym nie wskazano wierzyciela na rzecz którego miałaby zostać wpisana hipoteka przymusowa, podczas gdy w postanowieniu tym w precyzyjny sposób wskazano owego wierzyciela (w punkcie I.1-2.e.), co zdaniem skarżącego skutkowało niezasadnym zastosowaniem art. 626⁹ k.p.c. i oddaleniem wniosku prokuratora o wpis hipoteki przymusowej w księdze wieczystej. Drugim zarzutem sformułowanym w apelacji było naruszenie art. 626⁸ § 2 k.p.c., polegające na wykroczeniu poza zakres kognicji sądu w postępowaniu wieczystoksięgowym poprzez nieuprawnioną ocenę merytorycznej poprawności stanowiącego podstawę wpisu postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, w zakresie stwierdzenia, że rzekomo we wniosku tym powinien zostać wskazany inny wierzyciel hipoteczny.

W oparciu o tak sformułowane zarzuty, apelujący domagał się zmiany zaskarżonego postanowienia i dokonanie wpisu hipoteki przymusowej w księdze wieczystej nr (...) zgodnie z wnioskiem prokuratora.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się bezzasadna, w związku z czym podlega oddaleniu.

Tytułem wstępu stwierdzić należy, że Sąd odwoławczy w całości podziela ustalenia faktyczne Sądu I instancji, przyjmując je za własne i czyniąc integralną częścią dalszych rozważań. W konsekwencji, Sąd II instancji nie widzi konieczności ich ponownego, szczegółowego przytaczania.

W pierwszej kolejności należy odnieść się do zarzutu naruszenia art. 626⁹ k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o wpis hipoteki przymusowej z uwagi na brak wskazania wierzyciela hipotecznego, mimo, iż zdaniem skarżącego wierzyciel taki był wskazany. Zgodnie z wskazanym przepisem sąd oddala wniosek o wpis, jeżeli brak jest podstaw albo istnieją przeszkody do jego dokonania. Przepis art. 626⁸ § 2 k.p.c. stanowi natomiast, że rozpoznając wniosek o wpis, sąd bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej.

Przedstawiony przez skarżącego zarzut opierał się w istocie na twierdzeniu jakoby ze złożonego wniosku i załączonego do niego postanowienia prokuratora wynikało, że wierzycielem uprawnionym z tytułu hipoteki przymusowej miał być Skarb Państwa. Słusznie Sąd Rejonowy wskazał, że w postępowaniu w przedmiocie wpisu hipoteki przymusowej na podstawie postanowienia prokuratora w przedmiocie zabezpieczenia majątkowego sąd ma ograniczoną kompetencję i nie może badać merytorycznej warstwy postanowienia. A zatem w takim przypadku jak przedmiotowy sąd wieczystoksięgowy był uprawniony i jednocześnie zobowiązany do zbadania, czy wniosek spełnia wymagania formalne, tj. czy wskazuje: wierzyciela, który ma być zabezpieczony, wysokość zabezpieczenia oraz wierzyciela hipotecznego. Powyższe wymogi formalne wobec podstawy dokonania wpisu hipoteki przymusowej wynikają z treści art. 109 ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

Postępowanie wieczystoksięgowe jest postępowaniem sformalizowanym, zaś przesłanki dokonania wpisu hipoteki przymusowej muszą być wykładane ściśle, gdyż jest to instytucja ograniczająca konstytucyjne prawo własności (art. 64 Konstytucji RP). W badanym przypadku podstawą dokonania zabezpieczenia był art. 747 k.p.c. w zw. z art. 110 k.w.h. Wynika stąd, że hipoteka przymusowa mogła zostać wpisana na podstawie postanowienia prokuratora. Nie zmieniało to jednak faktu, że z dokumentu stanowiącego podstawę wpisu muszą wynikać dane konieczne do dokonania wpisu,

tj. - poza wskazaniem na hipotekę jako sposób zabezpieczenia - zakres zabezpieczenia, numer księgi wieczystej oraz osoba, na której rzecz hipoteka miała być ustanowiona. Informacje te powinny być zawarte w postanowieniu prokuratora (tzn. nie mogły wynikać z okoliczności towarzyszących jego wydaniu), gdyż sąd wieczystoksięgowy bada jedynie treść i formę wniosku, dołączonych do wniosku dokumentów oraz treść księgi wieczystej (art. 628⁸ § 2 k.p.c.). W rezultacie należy przyjąć, że osoba wierzyciela powinna jasno wynikać z dokumentu stanowiącego podstawę wpisu, musi być oznaczona w sposób precyzyjny.

Powyższego kryterium, jasności i precyzyjności wskazania wierzyciela, nie spełniało postanowienie prokuratora, w związku z czym słusznie, wbrew zarzutowi stawianemu przez skarżącego, wniosek został z tej przyczyny oddalony. W niniejszej sprawie Prokurator wnosił o wpis hipoteki przymusowej, która miała zabezpieczyć dwie wierzytelności *prima facie* o różnym zakresie osób mogących być wierzycielami, co nakładało na wnioskującego obowiązek jasnego określenia podmiotów uprawnionych z tytułu obu zabezpieczonych wierzytelności. Wierzytelnościami tymi była grzywna oraz obowiązek zwrotu pokrzywdzonemu równowartości korzyści majątkowej osiągniętej z popełnionego przestępstwa. Jako wierzyciel został wskazany Skarb Państwa, bez oznaczenia w zakresie której wierzytelności, podczas gdy w postanowieniu zabezpieczono dwie różne wierzytelności. Prokurator nie wskazał, w jakim zakresie, co do których wierzytelności, wierzycielem hipotecznym jest Skarb Państwa. W związku z tym Sąd Rejonowy, co może nie zostało wprost wyrażone w motywach postanowienia, słusznie przyjął, że oznaczenie jako uprawnionego z tytułu hipoteki przymusowej, mającej chronić dwie różne wierzytelności, „Skarbu Państwa”, bez precyzji której wierzytelności - jednej, drugiej, czy obu, stanowi w istocie brak wskazania w sposób precyzyjny wierzyciela. Sąd Okręgowy podziela w pełni wywody sądu rejonowego, że formalizm postępowania wieczysto-księgowego nie pozwala na operowanie „domniemaniem” wierzyciela, z uwagi na charakter przyszłego, potencjalnego roszczenia z tytułu kary grzywny, którym będzie Skarb Państwa. Nie znajdują przy tym uzasadnienia okoliczności podnoszone przez skarżącego - co do braku wskazania wszystkich wierzycieli hipotecznych - że tak określony „wierzyciel wierzytelności hipotecznej” wynika ze specyfiki postępowania, w ramach którego udzielono zabezpieczenia, a konkretnie niemożliwość wskazania wszystkich wierzycieli. Przepisy postępowania cywilnego w zakresie elementów postanowienia będącego podstawą wpisu hipoteki przymusowej nie czynią żadnych zwolnień na wypadek sytuacji wystąpienia w sprawie wielu wierzycieli. W związku z tym niezasadne są twierdzenia skarżącego, że wskazanie wierzycieli hipotecznych jest utrudnione z uwagi na ich dużą liczbę, czy okoliczność, że śledztwo cały czas trwa i mogą się ujawnić kolejni pokrzywdzeni, tj. kolejni wierzyciele hipoteczni. Bezpodstawne ponadto są twierdzenia skarżącego, że wskazanie wierzycieli hipotecznych - pokrzywdzonych, na których rzecz będzie mógł zostać dokonany wpis, powodowałoby, że skarżący jako Prokurator nie mógłby wystąpić z wnioskiem o wpis hipoteki przymusowej. Wystarczy bowiem odczytać treść art. 110 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 109 ust. 1 k.p.c., aby zauważyć, że w przypadku wniosku o wpis na podstawie postanowienia prokuratora, ten ostatni nie występuje w charakterze wierzyciela hipotecznego, którym będzie inny podmiot, wskazany w postanowieniu. Podsumowując, wskazać należy, że zarzut był niezasadny, bowiem wbrew zarzutowi skarżący nie wskazał on wierzyciela wierzytelności mających być zabezpieczonych hipoteką. Zabezpieczeniu podlegają dwie wierzytelności, a prokurator nie wskazał w sposób precyzyjny wierzycieli obu wierzytelności, a w związku z formalizmem postępowania wieczysto-księgowego tak skonstruowane postanowienie o zabezpieczeniu majątkowym nie mogło być uznane za wskazujące wierzyciela. Wymogu „wskazania wierzyciela hipotecznego” nie można uznać za spełniony w sytuacji, gdy co do dwóch różnych wierzytelności wskazany zostanie Skarb Państwa. Grzywna i zwrot pokrzywdzonemu równowartości utraconej korzyści majątkowej stanowią różne wierzytelności, co przejawia się w tym, że środki wyegzekwowane tytułem grzywny przypadają Skarbowi Państwa, zaś środki uzyskane z drugiego tytułu przekazuje się pokrzywdzonemu (tak trafnie: R. S., *Wieczystoksięgowe aspekty zabezpieczenia majątkowego*, Prokuratura i Prawo 2013, nr 9). W związku z powyższym w przypadku wierzytelności zwrotu równowartości utraconej korzyści majątkowej wskazanie „Skarbu Państwa” nie jest wskazaniem wierzyciela, bowiem *ex definitione* podmiot ten nie może być wierzycielem tej wierzytelności, a sąd procedujący w przedmiocie wpisu hipoteki przymusowej do księgi wieczystej dostrzegając takie oznaczenie wierzyciela co do tej wierzytelności nie bada elementu treści, lecz formalny aspekt wskazania wierzyciela mogącego być potencjalnie wierzycielem danej wierzytelności.

Bezzasadny okazał się także zarzut naruszenia art. 626⁸ § 2 k.p.c., mający zdaniem skarżącego polegać na wykroczeniu poza zakres kognicji sądu w postępowaniu wieczystoksięgowym poprzez nieuprawnioną ocenę merytorycznej poprawności stanowiącego podstawę wpisu postanowienia o zabezpieczeniu majątkowym, w zakresie stwierdzenia, że rzekomo we wniosku tym powinien zostać wskazany inny wierzyciel hipoteczny. Wbrew twierdzeniom skarżącego, badanie przez Sąd Rejonowy oznaczenia wierzyciela hipotecznego, nie stanowi badania merytorycznego podstawy wpisu, a badanie spełnienia przesłanek formalnych, tj. tego czy wierzyciel został wskazany. Sąd Rejonowy wskazał bowiem, nie na nieprawidłowe oznaczenie wierzyciela hipotecznego, lecz jego brak, co znajduje potwierdzenie w analizie dokumentów. Wniosek został oddalony nie z uwagi na błędne wskazanie „Skarbu Państwa” jako wierzyciela, lecz z uwagi na to, że wnioskodawca domagał się zabezpieczenia dwóch różnych wierzytelności na tej samej nieruchomości, do określonej kwoty, jednakże nie wskazał, co do których wierzytelności jest uprawniony Skarb Państwa, a charakter wierzytelności nie pozwalał na domniemania faktyczne co do osoby uprawnionego. Podsumowując bezzasadność drugiego z zarzutów wskazać należy, że zarzut skarżącego byłby zasadny, gdyby prokurator domagał się zabezpieczenia tylko wierzytelności przyszłej grzywny, wskazując jednego wierzyciela hipotecznego. W przedmiotowej sprawie jednak prokurator zabezpieczył swoim postanowieniem dwie różne wierzytelności, a Sąd I instancji nie badał merytorycznej poprawności oznaczenia wierzyciela hipotecznego, lecz poprawność konstrukcji postanowienia o zabezpieczeniu, a konkretnie to, że prokurator nie oznaczył w sposób precyzyjny uprawnionego z tytułu zabezpieczenia (stronę formalną).

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 w zw. z art. 13 § 2 oddalił apelację.